

Mongol írásos források feldolgozása – A közép-mongol Pancsaraksa szókinccse Szakmai beszámoló

Rövid beszámoló:

2002-ben megkezdődött az ismert, a különböző európai gyűjteményekben őrzött Pancsaraksa szövegváltozatok felkutatása, tanulmányozása, különös tekintettel a Pentti Aalto által kiadott anyag vizsgálatára..

2003-ban folytatódott az európai szövegváltozatok összegyűjtése, melyek közül a legfontosabb a Szentpétervári Keleti Gyűjtemény, illetve a Magyar Tudományos Akadémia Keleti Gyűjteményének Pancsaraksa anyaga. Kiválasztásra került a főszöveggént használatos fanyomat.

2004. Megtörtént a főszöveggént használatos fanyomat digitális rögzítése. Az elsődleges szöveggént használt pekingi fanyomat mellett a kutatásban másodlagos forrásként szerepel a szentpétervári Keletkutató Intézetből mikrofilmen Magyarországra került kézirat is. A program munkatársai egy újabb szövegváltozatra bukkantak Mongóliában, melyet digitális formában rögzítettek.

2005. Megtörtént a korábban említett, az ulánbátori Mongol Állami Könyvtárban talált fanyomatos szöveg eredeti szöveggel való összevetése. Az eredeti terveket meghaladó lépésként megtörtént Mongol Állami Könyvtárból származó fanyomat faximile kiadása. Elkészült a szövegváltozatok összevetése és az eredeti szöveg teljes átírása. Az elvégzett munka alapján lehetővé vált egy új, a szövegváltozatok közötti eltéréseket figyelembe vevő szöveg kiadása.

A beszámoló elején le kell szögezni, hogy az OTKA támogatás a bíráló bizottság döntése alapján csak a benyújtott pályázati munkaterv első részére a közép-mongol Pancsaraksa szókinccsének feldolgozására vonatkozott. A pályázati tervben benyújtott másik témát, az 1911-es és 1990-es mongóliai rendszerváltás forrásainak feldolgozását a zsűri támogatásra nem javasolta, s bár a pályázott kutatók ezekben a témákban is jelentős előrehaladást produkáltak (PhD disszertációikat megvédték), jelen szakmai beszámoló így csak az első témára vonatkozik.

2002-ben megkezdődött az ismert, és a különböző európai gyűjteményekben őrzött szövegváltozatok felkutatása. Ilyenek találhatók a szentpétervári Keleti gyűjtemény, illetve a Magyar Tudományos Akadémia Keleti Gyűjteményének anyagaiban is. A munka során kiindulási alapként tekinthető, Pentti Aalto által kiadott szövegváltozat tanulmányozása mellett megkezdődött a rendelkezésre álló szövegváltozatok összevetése. Ez alapján került

meghatározásra, hogy a munka elsődleges forrását a pekingi fanyomat jelenti, mely mellett másodlagos forrásnak tekinthető a szentpétervári Keletkutatási Intézet archívumából mikrofilmen Magyarországra került kézirat is. Ez a kézirat inkább a későbbi, már párhuzamos szövegváltozatokat is feldolgozó jelenthet fontos forrást, épp azért, mert eddig még feldolgozatlan és kiadatlan forrásról van szó. A szövegváltozatok vizsgálata során meg kellett határozni azokat a szempontokat, melyek alapján a későbbiekben a szöveg szószedete elkészülhet. A Magyar Tudományos Akadémia Altajisztikai Kutatócsoportjának munkatársai - akik jelen program résztvevői is – már több évtizede foglalkoznak klasszikus és preklasszikus, illetve közép-mongol szövegek kiadásával, feldolgozásával, így a korábban szerzett tapasztalatok felhasználásával került kidolgozásra a szöveg kiadásának előkészítésére tervezett program. A szövegkiadáshoz kapcsolódó indexek alapul vételével történik a jelen program egyik fontos célját jelentő szószedet elkészítésének elméleti alapját.

2003-ban megkezdődött a főszövegnek tekintett pekingi fanyomat átírása. A program ezen szakaszában továbbra is fontos szerepet játszik a Pentti Aalto által kiadott szövegváltozat átírása is, mely a kutatás kiinduló pontját jelenti annak átírási és szövegkezelési előnyeivel és hátrányaival együtt is. Jelen program egyik fő célja épp az, hogy olyan átírt és feldolgozott mongol Pancsaraksa szöveg kerüljön a nemzetközi tudományos közönség elé, mely az eddig kiadott közép-mongol variánsokkal együtt pontos képet ad – főleg átírási szempontból – magáról a szövegről.

2003-ban tovább folytatódott a párhuzamos források felkutatása. Az ekkor megkezdett munka gyümölcseként 2004-ben a programban résztvevő kutatók a Mongol Állami Könyvtár anyagai között egy újabb mongol nyelvű nyomatra bukkantak. Ennek digitális formában történő archiválása még ebben az évben megtörtént. A szövegváltozat vizsgálata során kialakult vélemények alapján azután a mongol kollégákkal közösen elvégzett munkának köszönhetően lehetővé vált a fanyomat faximile kiadása is.

A főszöveggént használt pekingi fanyomat digitalizálása már korábban megtörtént, így 2004-ben folytatódhatott a digitális változat és az eredeti fanyomat összevetése és megindult a szószedet elkészítésének előkészítése is.

2005-ben napvilágot látott a Mongol Állami Könyvtárban talált fanyomatos változat faximile kiadása. Elkészült a pekingi fanyomatos kiadás teljes latin betűs átírása. A szöveg 400 oldal terjedelmű. Megtörtént a Pentti Aalto által kiadott változat és a pekingi fanyomat szövegének összevetése, mely lehetőséget adott a korábbi hibák orvoslására is. Az elvégzett munkának köszönhetően rendelkezésre áll egy kiadásra előkészített szövegkiadás, mely a közép-mongol szókincs tudományos vizsgálatához ad forrásértékkel bíró alapot.

A kutatás eredményei közvetlenül beépültek a felsőoktatásba is, hiszen a Belső-ázsiai Tanszéken működő Mongol Nyelvészeti Doktori Program hallgatói már ettől a félévtől ismerkedhetnek a pekingi fanyomat szövegével és doktori óra keretében vizsgálhatják a tibeti-mongol párhuzamos szöveget is.